

Kázání Štěpána Trochty při návratu do diecéze 1. září 1968

Návrat Štěpána Trochty do úřadu litoměřického biskupa byl již v první polovině srpna 1968 naplánován na 1. září – okupace naší vlasti armádami Varšavské smlouvy tuto slavnost našťastí nezrušila, ale stín této události na ní pochopitelně dopadal. Trochotovo kázání (později otištěné v Katolických novinách) však tuto aktuální situaci nereflektuje (k okupaci se vyjádřil v jiném svém textu, který rovněž zde na webu přinášíme) a je zaměřeno vysloveně na návrat Štěpána Trochty do litoměřické diecéze, přičemž stojí za porovnání zejména s první pastýřským listem z roku 1947, který představoval jakýsi plán její obnovy. Po dvaceti letech se sice Trochta odvolává na obdobné principy, je však zároveň také vidět, jak se se celá diecéze a její potřeby proměnily.

Nabízím Vám znovu svůj život

Po mnoha strastiplných letech stojím znovu na půdě své diecéze, pod klenbou této památné katedrály. Rozhlížím se po známých tvářích – mnohé již nenalézám, mnohé vidím po prvé – já, který jsem vaším biskupem už 21 let.

Můj tichý návrat krajinou mi dal příležitost k zamýšlení: Hle, tam napravo hora Říp, z níž se kochal praotec Čech pohledem na zemi tak vábnou a krásnou ... Tímto čarokrásným údolím Labe a Vltavy kolem hradu Ludomíru a Mělníka spěchal ze Stadie Přemysl Oráč na svém bělouši směrem k Vyšehradu, aby sňatkem s Libuší dal vznik hlavnímu městu národa, městu velkému, jehož sláva hvězd se dotýká ... o století později si bere kníže Bořivoj Ludmilu z Mělníka a spojuje kraj Pšovany s politickým střediskem Prahou, k němuž nedlouho potom připojuje i kraj Lucký, nynější Žatecko. Je to ten Bořivoj, který se dává v roce 874 pokřtít na posvátném Velehradě, dvoře Svatopluka, krále říše Velkomoravské ...

Vstupuji tedy do země posvěcené životem světců a mučedníků: Ludmily, Václava, Vojtěcha, Jana z Nepomuku a Zdislavy a mnoha jiných bezejmenných ...

Samozřejmě mi leží na srdci především vaše duchovní blaho: váš život v lásce, záslužný a spokojený život dítek Božích, žijících z víry, svátostí a z Desatera životem plně křesťanským, který vám otevře bránu do věčné blaženosti. Víím, že toto je v přítomné době před Bohem i před vámi má první povinnost.

Nevracím se z vlastní vůle, puzen snad nějakou touhou po lidské slávě či hodnosti. Vždyť jaké touhy může ještě mít kdysi chudý pasáček z valašských hor po tolika trpkých životních zkouškách a tolika zklamáních? Z Boží vůle a z vůle sv. Otce Pavla VI. se vracím za svou nevěstou, církví litoměřickou, s níž jsem slavil již před léty své zasnuby a s níž jsem spoután nerozlučitelnými svazky věrnosti, oddanosti a lásky, kterým jsem se nikdy nezpronevěřil.

Přicházím vyzván i svým drahým duchovenstvem a znova a znova naléhavě volán nesčetnými žádostmi svých drahých věřících. A vracím se také z vůle naší vlády, jež projevila stejné přání. I jí tedy patří můj dík a snaha nezklamat ...

Prosím zástupce vlády, státních úřadů i lidové správy, aby měli odvahu nám důvěřovat. A apeluji na kněze a věřící, aby k této důvěře svým velkodušným přínosem pro obecné blaho naše veřejné činitele zavazovali. Teď je k tomu nejlepší příležitost ...

Křesťanství je především hluboce lidské. Z vůle a příkladu samého Krista. Byl Bohem a byl proto i nejdokonalejším člověkem. Ušlechtilost jeho nauky, života i mravních příkazů uznávají i všichni ti, kdo v jeho božství nevěří. Obohatit tedy dnešní vznikající společenský model Kristem, je pro křesťana příkaz svědomí. To říkám s plnou odpovědností před tváří Boží i před dějinami...

Nabízím vám svůj život i svou smrt. Ale pokud mne zde Boží milosrdenství ponechá, nabízím se vám beze zbytku.

Snad vám dnes mohu nabídnout některé nové hodnoty. Především svou otcovskou lásku, očištěnou, posvěcenou a protavenou dlouhým utrpením a přemýšlením. Dávám vám k dispozici své životní zkušenosti, čerpané z různých situací a prožitků. Domnívám se, že vám přináším hlubší znalost člověka, odhalovaného kolikrát bezohledně až na dřev duše. Nahlédl jsem v propast lidské zloby i bídy, ale byl jsem svědkem i nejušlechtilejších lidských obětí. Víím, co dokáže lidské sobectví a víím také, jakých zázraků je schopna ušlechtilost lidského srdce. Jak nadlidsky dovede být Člověk obětavý, trpělivý a věrný ...

Snažme se být především opravdovými křesťany. Usilujme o to, aby naše křesťanství bylo přesvědčivé a přitažlivé. Nám křesťanům musí být jasno, že nemůžeme chtít společnost rozdvojenou. Naopak. Věříme upřímně, že nová doba a naléhavost všeobecných a velkých úkolů sblíží národy a sjednotí svět pod jednou korouhví. I když ještě neznáme její definitivní barvu, na jednom nám musí záležet: aby na té korouhvi byl také symbol Kristova kříže. Je přece nezbytné, aby člověk, který chce dobývat vesmír, uspořádal důstojně a spravedlivě i své vztahy na zemi. Nelze mluvit o míru a zničit svou vlastní planetu ... Stejně nelze zachránit mír, necháme-li hladovět miliony lidí a dopouštíme-li křiklavé sociální rozdíly. A nelze odstranit hlad a nerovnost podmínek lidského života bez společného úsilí a bez spravedlivé distribuce výnosu produktivních statků.

Žijeme v převratné době ... nebyvalou silou se tříbí názory a probouzí se a ztvárňuje sociální citění.

Za tohoto stavu se i Církev otevírá potřebám světa, přibližuje současnosti formy své práce, odkládá svůj okázalý šat a převléká se, řekl bych, do pracovního. Obrozuje se, obrací svou pozornost k původním zdrojům, zkoumá čirost a prostotu církve apoštolské a církve pronásledované. Nezaostává, jen se rozhlíží, hledajíc správnou orientaci.

Kvasící víno je bouřlivé a kalné a nelze odhadnout jeho definitivní chuť. Jen zkušený vinař s ním dovede správně zacházet. Tak nějak to dnes vypadá v Církvi. Koncil podnítl mnohé vření, ale to je známkou života. A Církev má zkušeného vinaře. Neobávejme se proto, že je na rozpacích, nebo v krizi. Nabírá dechu pro nové úkoly. Předchází, aby mohla vyjít s Kristem znovu vstříc člověku.

Nezapomínejme, že i my jsme obecné Církvi něčím povinni. Uvažujme o tom, co a jak málo jsme jí dali a co jí ještě můžeme dát - až posbíráme a umocníme všechny své mravní hodnoty a hodíme je na misku osudových vah ... Usilujme o úroveň. Namáhejme se pochopit v modlitbě a rozjímání, co po nás, věřících křesťanech v této zemi a v této historické chvíli žádá ekonomie Boží spásy.

Naše diecéze je nejprůmyslovnější a nejzalidněnější oblastí republiky ... jen pozorujte ty dlouhé nákladní vlaky. Jeden za druhým odvázejí bohatství severních Čech do jiných částí státu ... a dávají je k dispozici pro společné potřeby života a průmyslu. Vždy nové a nové oblasti jsou rozrušovány a drásány na velkých plochách, aby vydaly ze svých útrob co nejvíce surovin... Vy, kteří živíte svůj průmysl zdejšími surovinami, pomozte nám též zacelit rány, pomozte nám proměňovat rozrytý povrch této země v urbanisticky a vegetačně kultivované plochy.

A s obrazem víry je tomu podobně: kdysi plodná a kvetoucí niva křesťanství, s hlubokými kořeny víry a mravů, kraj, posvěcený bohatou historií a životem světců, je dnes duchovní poušť. Tahle země chce skutečně odborníky vědy a svaté kněze. Tahle země potřebuje mnoho obětavých lidí s nesmírným elánem a láskou k věci.

Voláme do celé republiky: neopouštějte nás! Chceme být také křesťany. Pomozte nám, dokud je čas. Vaše pomoc vám bude jednou Bohem vrácena s vysokými úroky.

Nejdříve se ovšem musíme vzchopit my sami. Musíme mobilizovat všechny tvůrčí síly ... Naskýtá se nám jedinečná příležitost: realizovat praktické, živé a současné křesťanství zbavené zátěže minulosti.

Zde na světě jsme členy Církve zkoušené a putující. Proto se zde nedočkáme nikdy naprosto dokonalého modelu křesťanského života. Ale musíme o něj stále usilovat. Podarí se nám to

ovšem jen v řídkých a přechodných případech ... moderní člověk je někdy až mechanicky strohý. Je úsporný ve svém výrazu i potřebách. I moderní křesťanství má být svou formou střízlivé a prosté. Má být mužné, zbavené zbytečných okázalostí, přitažlivé ryzností života a silou pravdy. Zajistíme si tedy především život v lásce Boží, posilující jej svátostmi, modlitbou a dobrými skutky. Teprve po zajištění své duchovní úrovně a potřeb své spásy jsme uschopněni získávat druhé. Nezapomínejme, že jen křesťanství žádající celého člověka je strhující a přitažlivé; žádný přislazený odvar, žádná karikatura, žádná kamufláž.

Nerozměňujme poctivý rezný chléb života v době, jež volá po obětavém činu, abstraktními diskusemi v beztvará rozbředlá sousta, od nichž se každý znechucen odvrací. Zaveďme dialog především na rovině uskutečňování dobra a na základě vzájemného lidského chápání a v tvorbě hodnot obecně uznávaných. Mějme otevřené srdce pro všechny.

Snažme se být prostí a moudří. Nepředstírejme před světem dokonalost, které postrádáme. Nezakrývejme před ním ani svou nedostatečnost a hříšnost. Jsme obyčejní, normální lidé. Ve všem podobní ostatním, podléhající slabostem, ano i hříchu. Nikoli však zálibě v něm.

Obnovujice se neustále vnitřně, půjdeme vstříc upřímnému dialogu. Neustaneme v hledání cest k dobrému soužití se všemi lidmi dobré vůle až po nejzazší mez možnosti. Vždy s novou ochotou důvěřovat, spolupracovat a podílet se na rozkvětu všech pravých hodnot, ať jsou uskutečňovány kýmkoli. Nabízí-li nám kdokoli ruku k spolupráci na dobrém díle, rádi ji přijmeme, protože máme odvahu k důvěře, majíce dobré svědomí ...

Vracím se k vám, váš biskup, otec, přítel, služebník. Vracím se k dílu, které je nad mé síly. Jedinec nemůže mnoho. Prosím o pomoc: Boha, Pannu Marii, Patrona diecéze, prvomučedníka Štěpána. Prosím o pomoc každého z vás. Jde o dílo spásy, o štěstí tolika lidí. S pomocí Boží začněme!

Žehná vám

+ Štěpán, biskup